

Preses relīze

Luksemburgā, 2020. gada 15. septembrī

ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma: bezmaksas kvotas jāpiešķir mērķtiecīgāk, uzskata revidenti

Saskaņā ar Eiropas Revīzijas palātas (ERP) jauno ziņojumu bezmaksas kvotas joprojām veido vairāk nekā 40 % no visām kvotām, kas pieejamas saskaņā ar ES emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēmu (ETS). Šīs bezmaksas kvotas, kas tika iedalītas rūpniecībai, aviācijai un dažās dalībvalstīs arī elektroenerģijas nozarei, nebija mērķtiecīgas. Turklāt tika ievērojami samazināts dekarbonizācijas ātrums enerģētikas nozarē. Komisijai ir jāatjaunina sava procedūra bezmaksas kvotu mērķtiecīgai novirzīšanai, lai atspoguļotu Parīzes nolīgumu un jaunākās norises.

Principā ES ETS ietvaros oglekļa emisijām tiek noteikta cena un emisijas kvotas tiek izsolītas. Ieņēmumi no izsolēm nodrošina arī ieņēmumus rīcībai klimata politikas jomā. ES ETS izmanto bezmaksas kvotas, lai atturētu ES uzņēmumus no darbības nodošanas trešām valstīm, kurās ir zemāki vides standarti, jo tas samazinātu ieguldījumus ES un palielinātu globālās emisijas. To sauc par "oglekļa emisiju pārvirzi". Rūpniecības un aviācijas nozare – atšķirībā no lielākās daļas enerģētikas nozares operatoru – gūst labumu no bezmaksas kvotām, jo tiek uzskatīts, ka tajās oglekļa izmaksas var novirzīt tieši uz patērētāju. Tomēr astoņās dalībvalstīs, kuru IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 60 % no ES vidējā rādītāja, elektroenerģijas nozare saņēma bezmaksas kvotas modernizācijai.

"Bezmaksas kvotas būtu jāpiešķir tām rūpniecības nozarēm, kuras vismazāk spēj novirzīt oglekļa izmaksas uz patērētājiem," teica par šo revīziju atbildīgais ERP loceklis Samo Jereb. "Tomēr tas tā nav. Nozares, kuras rada vairāk nekā 90 % no rūpnieciskajām emisijām, vienlīdz tiek uzskatītas par tādām, kurās pastāv oglekļa emisiju pārvirzes risks, un tās gūst labumu no pastāvīgi augstā bezmaksas kvotu īpatsvara. Kamēr bezmaksas kvotu piešķiršana nebūs mērķtiecīgāka, ES nevarēs pilnībā izmantot priekšrocības, ko ETS varētu sniegt dekarbonizācijas un publisko finanšu jomā."

Revidenti konstatēja, ka enerģētikas nozares, kas saņēma bezmaksas kvotas investīcijām modernizācijā, ir panākušas ievērojami lēnāku progresu dekarbonizācijas jomā nekā citas dalībvalstis. Investīcijas bieži izmantoja, lai uzlabotu esošās brūnogļu un akmeņogļu spēkstacijas, nevis pārietu uz mazāk piesārņojošu kurināmo, jo īpaši Bulgārijā, Čehijā, Polijā un Rumānijā. Tomēr revidenti atzīst, ka Komisija ir pastiprinājusi noteikumus, kas attiecas uz enerģētikas nozari laikposmā no 2021. līdz 2030. gadam.

Šī preses relīze sniedz kopsavilkumu par Eiropas Revīzijas palātas sagatavoto īpašo ziņojumu. Tā pilns teksts ir pieejams Palātas tīmekļa vietnē www.eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Bezmaksas kvotas rūpniecības nozarēm piešķir, pamatojoties uz katras nozares labāko rezultātu līmeņatbilstību. Kvotas pakāpeniski izbeigsies līdz 2030. gadam, ja vien netiks uzskatīts, ka nozarē pastāv oglekļa emisiju pārvirzes risks. Tādā gadījumā piešķirums netiks samazināts. Lai gan šī pieeja rada stimulus energoefektivitātes uzlabošanai, revidenti uzskata, ka ir vajadzīga mērķtiecīgāka pieeja. Rūpniecības nozares, kuras uzskata par pakļautām oglekļa emisiju pārvirzes riskam, joprojām veido vairāk nekā 90 % no ES rūpnieciskajām emisijām, un netiek nošķirti dažādi riska līmeņi, kas tādējādi ļauj visām šīm nozarēm arī turpmāk izmantot bezmaksas kvotas pilnā apmērā. Revidenti iesaka Komisijai orientēt bezmaksas kvotas uz dažādiem riska līmeņiem.

Turklāt aviācijas nozare saņem bezmaksas kvotas, lai gan tā var novirzīt oglekļa izmaksas uz klientiem. Revidenti brīdina, ka tas varētu atbalstīt oglekļietilpīgus gaisa pārvadājumus, kaitējot dzelzceļa transportam.

Mērķtiecības trūkuma dēļ saskaņā ar pašreizējo kārtību lielākā daļa bezmaksas kvotu netiks samazinātas līdz nullei pirms 2030. gada. Revidenti apgalvo, ka mērķtiecīgāks sadalījums būtu novērsis oglekļa emisiju pārvirzes risku, samazinātu virspeļņu un uzlabotu publiskās finanses, palielinot izolīto kvotu daļu.

Piezīmes izdevējiem

Saskaņā ar ES ETS rūpniecības, enerģētikas un aviācijas nozarēm ir jāsaņem pietiekami daudz kvotu oglekļa emisiju segšanai. Sistēma tika izveidota 2005. gadā, un kopš tā laika ES emisijas uz vienu iedzīvotāju ir samazinājušās, taču joprojām pārsniedz pasaules vidējo rādītāju. Sistēmas pirmajos divos posmos (2005.–2012. gadā) gandrīz visas kvotas tika piešķirtas bez maksas. Turklāt piešķirto kvotu skaits bija lielāks par faktisko emisiju segšanai nepieciešamo. Izveidojās kvotu pārpalikums. Trešajā posmā (2013.–2020. gadā) šī regulārā pārmērīga kvotu daudzuma piešķiršana lielā mērā tika novērsta. Laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam bez maksas tika piešķirti vairāk nekā 6,66 miljardi kvotu, un kvotu cena svārstījās, tomēr palielinājās no mazāk nekā 3 EUR līdz aptuveni 25 EUR par tonnu emitētā CO₂ ekvivalenta. Laikposmā no 2012. gada līdz 2019. gada vidum dalībvalstis saņēma izsoļu ieņēmumus 42 miljardu EUR apmērā. Ja nozarei būtu izolēti vairāk kvotu, tās būtu guvušas ievērojamus papildu ieņēmumus. ETS ceturtais posms ilgst no 2021. līdz 2030. gadam.

Revidenti pārbaudīja, vai kvotu bezmaksas piešķiršana tika sekmīgi izmantota elektroenerģijas ražošanas modernizācijai, vai tās bija pietiekami mērķtiecīgas, lai rosinātu samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, un vai bezmaksas piešķiršana neveicināja šādu emisiju palielināšanos. Eiropadome 2020. gada jūlija ārkārtas sanāksmē aicināja Komisiju sagatavot priekšlikumu par ETS pārskatīšanu. Revīzija neietvēra Covid-19 pandēmijas ietekmi uz ETS.

ERP īpašais ziņojums Nr. 18/2020 "ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma: kvotu bezmaksas piešķiršana ir jāizmanto mērķtiecīgāk" ir pieejams ERP tīmekļa vietnē eca.europa.eu ES 23 valodās. Pēdējos gados [ERP ir publicējis](#) vairākus ziņojumus par enerģētiku un klimatu, kas veltīti tādiem jautājumiem kā [transportlīdzekļu emisijas](#), [saules un vēja enerģija](#) un [ETS](#).

Informāciju par pasākumiem, ko ERP ir veikusi, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, var aplūkot [šajā saitē](#).

Saistībā ar šo īpašo ziņojumu preses pārstāvjus lūdzam sazināties ar

Damijan Fišer – E-pasts: damijan.fiser@eca.europa.eu Tālrs.: (+352) 4398 45 510 / Mob. tālr.: (+352) 621 552 224